

Als tijd begint te dansen

De nieuwste voorstelling POR (6+) van Collectief dOft gaat tijdens het Krokusfestival 2026 in première. POR onderzoekt onze relatie met tijd en toont twee perspectieven: een oudere vrouw die vastzit in het verleden en terugblijkt op haar succesvolle danscarrière en een jongeman die net verhuisd is en nog maar net aan het leven moet beginnen. Hoewel ze allebei ter plaatse blijven trappelen - de een vooruit, de ander achteruit - brengt net dat hen dichterbij elkaar. Gaandeweg porren ze elkaar uit hun eigen wereld en helpen ze elkaar terug naar het nu.

Jonas Vermeulen (tekst en regie) en Piet Van Dycke (choreografie), beiden deel van het artistieke team van Collectief dOft, gingen in gesprek over het creatieve proces van POR.

Hoe ontstond het idee voor deze voorstelling?

Jonas: Deze voorstelling maakt deel uit van een drieluik. De eerste voorstelling, *FOON* (2023), vertrok vanuit een vergeten beroep: de telefoniste in de telefooncentrale. Tijdens onze zoektocht naar andere vergeten beroepen kwamen we uit bij de ‘porder’. Dat is iemand die tijdens de industriële revolutie met een stok op de ramen tikte of erwtjes tegen het glas blies om arbeiders wakker te maken voor hun shift. Dat beeld sprak ons enorm aan en werd de inspiratie voor deze voorstelling.

Piet: Van daaruit ontstond de vraag: hoe kan je elkaars tijd porren? Het gaat over elkaar wakker maken. Niet letterlijk, maar figuurlijk. Over iemand uit het verleden of de toekomst halen en samen meer in het nu zijn.

© Tim Liebaert

We wilden geen losse projecten maken, maar één groter geheel. Binnen choreografie werken we rond drie grote facetten: lichaam, tijd en ruimte, telkens met verbinding als centraal thema. *FOON* ging over de verbinding van het lichaam, *POR* gaat over de verbinding met tijd en de volgende voorstelling zal focussen op verbinding in de ruimte.

Hoe combineer je dans en theater in één voorstelling? Welke uitdagingen kwamen jullie tegen?

Jonas: Onze stijl is nu eenmaal een mengvorm van dans en theater. Ik vertrek vooral vanuit theater en Piet vanuit dans. Maar veel begint bij het samenstellen van het team. Zo kwamen we op Andrea Beugger en Marceau Ehrmann. Andrea heeft veel affiniteit in dans én theater en hoewel Marceau een circusartiest is, wou hij eerst theaterspeler worden. Als hij beweegt, herken je een breed spectrum van disciplines en dat zie je uiteindelijk ook terug in *POR*.

Piet: Als we alleen met acteurs zouden werken, zou het een totaal andere voorstelling zijn geworden. Omdat we van bij het begin mensen met verschillende expertises en ambachten betrekken, vormt dat ook mee het eindresultaat. Tijdens het maakproces zijn we niet bezig met de vraag: is dit nu dans of theater? We zoeken vooral naar een geheel dat klopt. Pas achteraf beseffen we weer hoeveel dans én theater erin vervat zit.

Hoe zijn jullie op het idee gekomen om de voorstelling op een draaischijf te maken?

Piet: Ik was op zoek naar een manier om tijd te manipuleren. En vooral: kan je de tijd laten dansen? Zo kwamen we uit bij een gigantische, levende klok, waarbij de muren de wijzers zijn. Al snel ontstond het idee van de draaischijf. Spelen met tijd zit er nu letterlijk in en het decor is een extra personage geworden.

Jonas: De draaischijf is echt indrukwekkend wanneer hij voor de eerste keer draait. Voor de acteurs is het natuurlijk niet gemakkelijk: ze moesten wennen aan het nieuwe perspectief en als ze een cue missen, merkt het publiek dat meteen want de schijf draait onverbiddelijk verder.

© David Jacowbski

Waarom kozen jullie voor een voice-over in de voorstelling?

Piet: De voice-over was belangrijk om de gedachten van de personages hoorbaar te maken. Ze zitten vaak vast in hun eigen piekeren en een 'por' of een signaal van de andere kant van de muur doorbreekt dat en brengt hen terug naar het nu. Tegelijk gaf de voice-over mij de vrijheid om creatiever te zijn met de choreografie en meer te experimenteren met de mix van tekst en beweging.

Jonas, jij sprak ook de voice-over van Marceau in. Hoe was die ervaring?

Jonas: Ik was extra kritisch. Omdat het je eigen stem is, hoor je snel fouten, terwijl anderen dat misschien niet eens merken. Inhoudelijk was het ook zoeken, want iedereen denkt anders. Ik benoem alles in mijn hoofd, zoals "ik ga nu mijn gsm daar neerleggen," terwijl Piet dat totaal niet doet. Het was moeilijk om één stem te vinden die bij iedereen resoneert.

Piet: Voor de spelers is het ook uitdagend. Want in de voice-overs zitten talloze cues. Een zucht moet bijvoorbeeld zichtbaar zijn. Het grootste evenwicht zat erin dat de stem de speler leidt, maar de speler moest ook genoeg vrijheid behouden om iets anders te kunnen doen. Ze hoeven de voice-over niet letterlijk uit te beelden. Het was soms een grote uitdaging om die lijn tussen concreet en abstract te bewaken.

Hoe hebben jullie tijdens dit creatieproces samengewerkt en ieders inbreng vormgegeven?

Jonas: Mijn bijdrage speelde zich vooral achter de schermen af: teksten schrijven, audio inspreken en monteren. Op de vloer was Piet vooral actief bezig met de spelers. In het begin splitsten we het soms op. Tekst met mij en beweging met Piet, maar dat vervaagde al snel.

Piet: Voor mij is tekst ook muziek. Ik richt me niet zozeer op het spelen, maar meer op dramaturgie en choreografie. Het voelt voor mij een beetje als koken: je hebt allerlei ingrediënten - scenografie, muziek, spelers, kostuums - en je zoekt steeds hoe alles samenkomt, altijd in dialoog met elk ingrediënt, zonder een recept te volgen.

Jonas: Zo kookt Piet ook in het echte leven (lacht).

Piet: Klopt! Zoals ik nooit een recept volg, geven wij ook nooit gewoon een script. Het gaat erom: wat heeft de voorstelling nodig en hoe maken we dit eigen?

Piet: Andrea en Marceau hebben hun eigen personages ook mee vorm gegeven. In het begin van het repetitieproces waren die nog vrij algemeen, maar werden snel specifieker. Het is grappig om te zien dat de personages op zichzelf beginnen te lijken. Andrea heeft ook een danscarrière en Marceau heeft een huisje in de natuur. Dat maakt het extra geloofwaardig.

Hoe zorgen jullie ervoor dat de voorstelling tegelijk poëtisch én toegankelijk blijft voor kinderen vanaf zes jaar?

Piet: Wanneer we een voorstelling voor kinderen maken, onderschatten we hen nooit. Ze nemen vaak veel meer op dan we denken en ervaren hetzelfde als volwassenen, alleen op hun eigen niveau.

Jonas: Bij een schoolvoorstelling voor 200 kinderen moet je bovendien de illusie loslaten dat je iedereen tegelijk mee krijgt. *POR* heeft een uitgesproken poëtisch karakter en zal misschien niet elk kind op dezelfde manier aanspreken. Daarom voegen we ook actie en speelse elementen toe, zodat elk kind ergens een aanknopingspunt vindt.

Piet: Ik raak zelf altijd enorm geïnspireerd door hoe kinderen naar een voorstelling kijken. Waar wij volwassenen vaak muren zien, zien kinderen openingen. Hun nieuwsgierigheid en speelsheid zijn voor ons een enorme eyeopener. We nemen hun blik en reacties dan ook altijd mee in het maakproces. Daarom zijn try-outs met kinderen zo belangrijk. Vaak passen we daarna nog veel aan.

Wat hopen jullie dat het publiek meeneemt na het zien van de voorstelling?

Jonas: Hoe belangrijk het is om elkaar te ontmoeten en steun bij elkaar te vinden. Na de try-out merkten we dat kinderen vooral geraakt waren door de ontmoeting tussen de twee personages. We leven vaak heel individualistisch, maar net daarom is het zo belangrijk om naar elkaar te luisteren en de wereld ook eens vanuit het perspectief van een ander te durven bekijken.

Piet: *POR* is voor mij ook een reminder om los te komen van heden, verleden en toekomst, ongeacht je leeftijd. Ook als je jong bent is het fijn om even terug te blikken. Gisteren was ik bij mijn oma. We spreken dan altijd over vroeger, maar alleen omdat zij ouder is, betekent dat niet dat ze niet meer mag dromen. Het laat zien dat we nog zoveel van elkaars perspectieven kunnen leren.